

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

”Sankaritarina - matkalla” narratiivinen menetelmännovaatio hankearviointiin

Laine, Maria

2017 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

**”Sankaritarina - matkalla”
narratiivinen menetelmäinnovaatio
hankearviointiin**

Laine, Maria
Sosionomikoulutus
Opinnäytetyö
Joulukuu, 2017

Tekijä: Maria Laine

”Sankaritarina - matkalla” narratiivinen menetelmännovaatio hankearviointiin

Vuosi 2017 Sivumäärä 27

Opinnäytetyön lähtökohtana on työkalujen tarjoaminen itsearviointin kehittämiseksi. Kyseessä on sankaritarinan muotoinen MOTIVE- hankkeen arviointikysely (Sankaritarina/Hero`s Journey) kehityskaaren käännekohtien tunnistamiseen. Arviointikysely toimii pohjana tälle toiminnalliselle opinnäytetyölleni. Arviointimenetelmä on syntynyt opintojakson Asiantuntijuus, yrittäjyys ja organisaation kehittäminen aikana maaliskuussa 2017. Laurea ammattikorkeakoulun MOTIVE- hanke tarjosi mahdollisuuden arviointimenetelmän testaukseen.

Opinnäytetyön ensimmäisenä tavoitteena on todentaa, että tarinamuotoinen arviointikysely ja kehittämämme narratiivinen menetelmännovaatio on käyttökelpoinen hankkeiden väli- ja loppuarvioinnissa. Opinnäytetyössä on kehitetty työkalu kehittämishankkeen taitekohtien tunnistamiseen ja nimeämiseen. Työn toisena tavoitteena on testata analysointimallia käytännössä toteuttamalla MOTIVE-hankkeen väliarviointi menetelmää käyttäen. Kolmantena tavoitteena on tuottaa hankkeen käyttöön ns. huoneentaulu, johon kootaan ytimekkäästi opinnäytetyön aikana nousevat havainnot hankkeen käännekohtista ja hankkeen toteutuksen etenemisestä.

Sankaritarina-menetelmännovaatiossa itse tarinan ominaisuus on käsitellä ajassa eteneviä tapahtumakulkuja, jolloin tapahtumat ovat tarinan keskeistä materiaalia.

Toiminnallisen opinnäytetyöni tekstimuotoista aineistoa on käsitelty temaattisen sisällönanalyysin keinoin. Sen avulla tutkittavasta ilmiöstä on muodostettu tiivistetty kuvaus, joka kytkee tulokset ilmiön laajempaan kontekstiin. Narratiivisessa opinnäytetyöaineistossa on olennaista, että tarinallinen merkitysrakenne nostetaan esiin. Tässä työssäni se nousee esiin selvärajaisena, ajallisesti etenevänä kertomus-aineistona eli Sankaritarina-kyselynä.

Tulosten valossa Sankaritarina-menetelmännovaatio todettiin toimivaksi hankearviointiin, vaikkakin rakenne on täysin poikkeava tavanomaiseen kyselytutkimukseen verraten. Sankaritarina-menetelmännovaatio on modifioitavissa myös muihin hankkeisiin soveltuvaksi kyselypohjaksi, kun pitää kronologian ennallaan, mutta muuttaa tarinan aktantteja.

Asiasanat: arviointi, huoneentaulu, narratiivisuus, sankaritarina

Author: Maria Laine

”A hero’s journey - en route” A narrative method an innovation for project evaluation

Year	2017	Pages	27

The aim of this Bachelor’s thesis was to provide tools for developing self-evaluation. An evaluative questionnaire, (based on the format known as the hero’s journey), is used to identify the turning points of development trajectory in the MOTIVE project. The questionnaire serves as the basis for this functional thesis. The method was generated in March 2017 during Laurea’s course “Expertise, Entrepreneurship and Organizational Development”. The MOTIVE project, which is managed by Laurea, offered the opportunity to test the method in practice.

The first goal of this thesis was to verify that a questionnaire in the form of a narrative is applicable to different stages of project evaluation. A tool for identifying and naming turning points in a development project was developed in the course of this thesis. The second goal was to test this model of analysis in practice by carrying out intermediary project evaluation for MOTIVE. The third goal was to compile key findings about the progress of the project and generate them into a so called poster with house rules for the project partners.

In this method innovation a feature of the narrative itself is to treat storylines as progressing in time, thus making particular events essential material for the narrative.

The text-form research material for this functional thesis was analyzed using thematic content analysis. With its help the examined phenomenon was then shaped into a compact description connecting findings to a wider context. When examining narrative material one should bring up narrative meaning structure. In this thesis it emerges clear-cut, as the questionnaire comprises narrative material.

In the light of the results this method innovation was found to function as a tool for project evaluation, even though its format greatly differs from those of traditional surveys. The hero’s journey method can provide a basis for questionnaire that can be applicable to other projects as well - the chronology should be kept the same, whereas the actants of the narrative should be modified.

Keywords: evaluation, hero’s journey, narrative, poster with house rules

[Sisällys](#)

1	Johdanto.....	6
2	Arviointitehtävän kuvaus.....	6
2.1	Lähtökohta ja aiheen valinta.....	6
2.2	MOTIVE- hankkeen esittely.....	7
2.3	Opinnäytetyön tavoitteet.....	8
3	Nuorten syrjäytyminen.....	8
3.1	Työttömyys.....	8
3.2	Opiskelu.....	9
3.3	Nuorille suunnatut työelämäpalvelut.....	10
4	Arvioinnin merkitys kehittämistyössä.....	11
4.1	Työyhteisön itsearviointi.....	11
4.2	Hankearviointi.....	12
4.3	MOTIVE- hankkeen arviointisuunnitelma.....	13
4.4	MOTIVE- hankkeen hankesuunnitelman ja hankeidean arviointi.....	14
5	Arvioinnin tapoja.....	16
5.1	Innovatiivinen menetelmätyökalu sosiaalialan kehittämistyössä.....	16
5.2	Menetelmänä tarinallisuus	17
5.3	Muutamia lauseita narratiivisuudesta.....	17
6	Opinnäytetyön toteutus.....	18
6.1	Sankaritarina-arviointikysely ja tutkimuskysymykset.....	18
6.2	Aineisto ja menetelmät.....	19
7	Luotettavuus ja eettisyys.....	20
8	Tulokset.....	22
8.1	MOTIVE- hankkeen taitekohdat.....	22
8.2	Hankkeen onnistumiset ja haasteet.....	23
8.3	MOTIVEn sankaritarina.....	24
9	Pohdinta.....	26
10	Johtopäätökset.....	26
	Lähteet.....	28

1 Johdanto

Kyseessä sankaritarinan muotoinen arviointikysely (Sankaritarina/Hero`s Journey) kehityskaaren käännekohtien tunnistamiseen, joka syntyi Laurea-ammattikorkeakoulun Hyvinkään kampuksella (opintojakso B0236/Asiantuntijuus, yrittäjäyys ja organisaation kehittäminen) MOTIVE- hankkeen itsearviointimenetelmää kehitettäessä. Kyseinen arviointikysely toimii pohjana tälle toiminnalliselle opinnäytetyölle. Sankaritarinamuotoisen arviointikyselyn keksijät ovat minä itse eli Maria Laine, Kaius Karlsson ja Liisa Huhtala opiskeluryhmästä SSB216KA, Hyvinkään kampus. Pienryhmässä opintojaksolla kehitetty MOTIVE- hankkeen itsearviointimenetelmä esiteltiin 17.03.2017 hankkeen todellisille edustajille.

Työn alussa kuvataan aiheen valinta ja siihen johtanut luomisprosessi. Tutkimuksellinen osuus koostuu analysointimallin käytännön testauksesta, tulosten temaattisesta lajittelusta ja johtopäätöksistä tulosten perusteella ja teoriaosuus menetelmän kehittämistä. Opinnäytetyössä nimetään MOTIVE- hankkeen taitekohdat hankkeessa mukana olleiden, arviointiin osallistuvien tahojen toimesta.

Narratiivisuus merkitsee tässä työssä asennetta, jolla pyrin ymmärtämään yksilön muuttuvaa ja ainutlaatuista näkökulmaa suhteessa tutkittavaan ilmiöön. Olen kiinnostunut, miten ihminen jäsentää kokemuksiaan ja millaista tarinaa hän niistä kertoo. Narratiivinen tutkimus painottaa persoonallisen kokemusmaailman kuvaamista ja ymmärtämistä. Narratiivisuus tässä yhteydessä on ihmisen tapa jäsentää kokemuksiaan tarinan muotoon sekä opinnäytetyöaineistoni luonne. (Perttula & Latomaa 2005, 196.)

2 Arviointitehtävän kuvaus

Tässä kappaleessa kuvaan opinnäytetyössä käytetyn menetelmän luomisprosessin, esittelen MOTIVEn hankkeena sekä kuvaan opinnäytetyön tavoitteet.

2.1 Lähtökohta ja aiheen valinta

Opinnäytetyön lähtökohtana on työkalujen tarjoaminen itsearviointin kehittämiseksi. Arviointimenetelmä on syntynyt opintojakson aikana maaliskuussa 2017 ja MOTIVE- hanke tarjosi mahdollisuuden kyseessä olevan arviointimenetelmän testaukseen käytännössä käynnissä olevan kehittämishankkeen väliarvioinnissa.

Helmikuussa 2017 ideoitiin narratiivisen arviointitehtävän teettämisestä MOTIVE- hankkeen edustajille. Idean pohja oli työstää klassisesta draaman kaaresta yksinkertainen tarina, jonka aukot arvioinnin kohteeksi valitut MOTIVE- hankkeen edustajat täyttävät eli he olisivat kertoneet hankkeestaan yksinkertaistettuna draamana: millaista oli aluksi, mikä toimintaa

vaativa muutos tapahtui, millaista neuvokkuutta ja vastoinkäymistä kohdattiin synkimpänä hetkenä, mikä oli ratkaisevaan positiiviseen kehitykseen johtanut käänne, ja miten asiat ovat nyt lopulta paremmin. Pohdinnassa oli myös lopputulostuotoksen jääminen jopa huoneentauluksi tai muuhun hyötykäyttöön MOTIVE- hankkeeseen.

Pian tarkentui pienryhmälleni opintojaksolla B0236, että haluamme keskittyä MOTIVE- hankkeen arviointimenetelmää kehittäessä aiheeseen MOTIVE- hankkeen taitekohdat. Pienryhmälleni heräsi kiinnostus kokeilla soveltaa perinteistä "Hero's Journey" -käsikirjoitus pohjaa, jossa nimenomaan taitekohdat korostuvat. Ideamme alkoi rakentumaan seuraavin elementein: "Eli MOTIVE tai HRAKS tai toteuttajat olisi "sankari", joka kohtaa perinteiset seikkailun vaiheet, vastoinkäymiset, onnistumiset, yllätykset, "tuntemattomalle alueelle" siirtymisen ja sieltä paluun, "synkimmän hetken", uudet tuttavuudet, riskinottoa..." Lähdimme ajatuksesta kääntää edellä mainittu Sankaritarina MOTIVE- hankkeelle räätälöityyn kyselymuotoon, jossa kyselyyn vastaaja tulisi täyttämään puuttuvia sanoja käsikirjoitukseen monivalinnoin tai vapain tekstikentin. Vahvuuksina ideaamme kohtaan koimme luovuuden jättämisen MOTIVE-hankelaisille, antamalla vaan tarinan raamit heille valmiina. Lähdimme kehittämään ideaamme visualisoinnin kautta. Pohdimme, että kyselyyn vastaajaa pyydetäisiin kuvailemaan kutakin MOTIVE- sankaritarinan (tai mysteerin?) käännettä yhdellä sanalla tai johonkin teoriaan perustuviin monivalintavaihtoehtoihin. Lähdimme myös pohtimaan, millaista dataa ja/tai tulosta arvioinnilla haetaan? Tulimme johtopäätökseen, että Sankaritarina-muotoisen kyselyn kautta päästäisiin nimeämään ja kuvailemaan aiemmin mainittuja käännekohtia.

Helmikuun lopulla 2017 pelasimme Coco Cosmos-peliä (= visuaalinen yhteiskehittämisen peli) Laurea-ammattikorkeakoulun Tikkurilan kampuksella, jonka lomassa loimme pohjastrukturin Sankaritarinamme kirjallista muotoa varten. Samoin kirjallinen luonnosversio Sankaritarinastamme valmistui. Maaliskuun alussa testasimme kyselyn.

Tämän jälkeen Sankaritarina-kyselymme luotiin ja editoitiin pienryhmäni yhteisvoimin Google Formsiin suojattujen salasanojen taakse, jonka jälkeen alkoi koeajo, kehitystyö ja muokkaaminen. Päädyimme laittamaan kaikki kysymykset omiin sektioihin selkeyden ja tarinan luvuittaisen etenemisen vuoksi. Lyhensimme vielä kyselyn johdantoa ja laitoimme kaikki vastauskohdat osioiden viimeiseksi sanaksi. Kyselyn rungon ollessa yleisesti totutusta poikkeava, päädyimme erikoisemman kyselyformaattimme hahmottamisen helpottamiseksi laittamaan kokonaisuuden alkuun näkyviin aukkoineen, joka opastaa vastaajaa silmäilemään sen ensin läpi, jotta kyselyn idea hahmottuu.

2.2 MOTIVE- hankkeen esittely

MOTIVE (= monialainen tiimiyrittäjyysverkosto)- hanke on ESR-rahoitteinen (vuodet 2014-2020) ja voimassa 1.1.2016-30.6.2018.

Hankkeessa etsitään uusia keinoja tukea ammattiin valmistuvien tai hiljattain valmistuneiden nuorten työelämään siirtymistä, kehitetään yrittäjyys- ja muita työelämän avaintaitoja vahvistavaa pedagogiikkaa ja oppimisympäristöjä, lisätään organisaatioiden yhteistyötä työelämän rajapinnassa ja rakennetaan samalla organisaatioiden välisiä nuorten joustavia siirtymiä mahdollistavia yhteistyötapoja ja -rakenteita. (www.motive.fi)

Hanke vastaa kaikille osatoteuttajille yhteisiin toimintaympäristöä koskeviin haasteisiin: Nuorisotyöttömyys kasvaa samalla kun koulutuksen ja työllisyydenhoidon resurssit pienenevät. Työelämä muuttuu - työpaikat syntyvät pk-yrityksiin ja työelämän osaamistarpeet siirtyvät yhä enemmän kohti yrittäjämäistä moniosaajuutta.

Yhdessä hanketoteuttajat muodostavat verkoston, joka kohtaa valtaosan Hyvinkää-Riihimäen alueen nuorista. Hankkeen toteuttajista Hyvinkään-Riihimäen Seudun Ammattikoulutussäätiö HRAKS toteuttaa mm. nuorten työpajatoimintaa ja etsivää nuorisotyötä, oppilaitokset Hyria koulutus Oy ja Laurea ammattikorkeakoulu Oy edustavat verkostossa ammatillista toista astetta ja korkeakoulutusta. (www.motive.fi)

2.3 Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyön ensimmäisenä tavoitteena on todentaa, että tarinamuotoinen arviointikysely ja kehittämämme narratiivinen menetelmännovaatio on käyttökelpoinen esimerkiksi hankkeiden väli- ja loppuarviointeihin, vaikkakin kyselyformaatti on yleisesti totutusta poikkeava. Opinnäytetyössä kehitetään työkalu kehittämishankkeen taitekohtien tunnistamiseen ja nimeämiseen. Työn toisena tavoitteena on testata analysointimallia käytännössä toteuttamalla MOTIVE- hankkeen väliarviointi menetelmää käyttäen. Mikäli menetelmä todetaan toimivaksi kontekstissa, hyödynnetään sitä MOTIVE-hankkeen loppuarvioinnissa vuonna 2018. Kolmantena tavoitteena on myös tuottaa hankkeen käyttöön ns. huoneentaulu, johon kootaan ytimekkäästi opinnäytetyön aikana nousevat havainnot hankkeen käänkökohdista ja hankkeen toteutuksen etenemisestä.

3 Nuorten syrjäytyminen

MOTIVE- hankkeen taustalla on ilmiö nimeltä nuorten syrjäytyminen. Syrjäytymisellä tarkoitetaan osattomuutta työstä, toimeentulosta, koulutuksesta, terveydestä, ystävyys- tai perhesuhteista (Huhta 2015, 9). Tässä opinnäytetyössäni keskityn opiskelijuuteen ja nuorisotyöttömyyteen syrjäytymisen muotoina.

3.1 Työttömyys

2000-luvun laman myötä nuorisotyöttömyys on kasvanut. Työllistymistä vaikeuttava tekijä on kouluttamattomuus. Jos työttömyyden laatua ei huomioida, nuorisotyöttömyydestä tehtävät päätökset vääristyvät. Usein unohdetaan opiskelijoiden osuus työttömyystilastoista, vaikka Euroopan maiden vertailussa Suomessa on kolmanneksi eniten työttömiä opiskelijoita. Sijoitus

jakautuu yhdessä Tanskan ja Norjan kanssa tasan. Yli puolet Suomen työttömistä nuorista ovat olleet opiskelijoita koko 2000-luvun. Nuorisotyöttömyys liitetään usein monitulkintaisiin ja kiistanalaisiin määritelmiin, joita ovat huono-osaisuus, syrjäytyminen ja marginaalisuus. Pitäisi huolehtia, ettei nuorten marginaaliset asemat kasaudu työttömyyden käynnistämänä tai syventämänä prosessina. Sosiaalisten ja yhteiskunnallisten siteiden ei pitäisi katketa, vaikka on työtön. Työttömyys näkyy nuorilla yhteiskunnassa mielenterveyden häiriönä ja muuna henkisenä pahoinvointina sekä somaattisina sairauksina, itseluottamuksen puuttumisena, syynä syrjäytymiselle ja kuolleisuusriskin kasvuna suhteessa työllisiin. (Huhta 2015, 5-11.)

3.2 Opiskelu

Kansaneläkelaitos on havahtunut opiskelijoiden ja koulupudokkaiden nuorten syrjäytymiseen ja aloittanut ilmaisen hoidon opiskelijoille syrjäytymisen ehkäisemiseksi kuntoutuksella. Kansaneläkelaitos on kehittänyt yhteistyössä Opetushallituksen ja Terveystieteiden tutkimuslaitoksen kanssa uuden kuntoutusmallin (= OPI-kuntoutus) nuorille, joilla on mielenterveyden häiriöitä (Pekka Anttila Kotimaa- lehdessä 15.5.2014). Kuntoutus on suunnattu 16-25-vuotiaille ammatillista perustutkintoa opiskeleville nuorille, joilla on masennus- tai ahdistushäiriöitä ja sen vuoksi opintojen keskeytymisen tai pitkittymisen uhka olemassa. Kuntoutus pyrkii ongelmien varhaiseen puuttumiseen. Kuntoutus tarjoaa uudenlaista tukea elämänhallintaan, opiskeluun ja masennusoireisiin ammatillista perustutkintoa opiskeleville nuorille. Kuntoutus toteutetaan yksilökäyntein ja ryhmämuotoisena kuntoutuksena. Kuntoutussäätiö toteuttaa OPI-kuntoutuskurssitutkimusta osana Kansaneläkelaitoksen Muutos-hanketta. Hanke kohdistuu Kansaneläkelaitoksen kuntoutuksen muutosten vaikutuksiin asiakkaille. Tutkimusmetodina hankkeessa on monimenetelmällinen ja moninäkökulmainen implementaatiotutkimus. Tutkimuksen aineistonkeruuvaihe on meneillään ja tutkimus valmistuu vuonna 2018. Kansaneläkelaitos tulee hyödyntämään tuloksia kehittämistyössään ja niistä hyötyvät myös muut mielenterveyskuntoutuksen kehittäjä-tahot osana nuorten ja opiskelijoiden syrjäytymisen ehkäisyä. (www.kela.fi.)

Sipilän (2015) hallitusohjelmassa halutaan nopeuttaa opiskelijoiden siirtymistä työelämään ja tehdä opintopoluista mahdollisimman joustavia koulutusasteiden sisällä ja välillä. Tällä tuetaan nopeaa valmistumista ja siirtymistä työelämään. Lisäksi halutaan lisätä toisen asteen ja korkea-asteen koulutuksen yhteistyötä. MOTIVE-hankkeen osapuolten yhteistyö ja toimenpiteet tukevat suoraan näitä tavoitteita. Hankkeen tuloksena syntyy uudenlaista pedagogiikkaa, yhteisiä oppimisympäristöjä, yrittäjyysorientoitunutta ammatillista osaamista sekä nuorten joustavia siirtymiä ja työllistymistä tai itsensä työllistämistä paremmin tukevia yhteistyötapoja ja -rakenteita. (Työelämä2020 hankkeen kotisivut.)

MOTIVE-hankkeen osapuolten yhteistyö ja toimenpiteet tukevat suoraan näitä tavoitteita. Hankkeen tuloksena syntyy uudenlaista pedagogiikkaa, yhteisiä oppimisympäristöjä,

yrittäjyysorientoitunutta ammatillista osaamista sekä nuorten joustavia siirtymiä ja työllistymistä tai itsensä työllistämistä paremmin tukevia yhteistyötapoja ja -rakenteita. Hanke toimii LbD-mallina (Learning by Developing) eli kokemusperäisen oppimismallin työstäjänä sekä yrittäjyysmissiona.

3.3 Nuorille suunnatut työelämäpalvelut

HRAKS eli Hyvinkään-Riihimäen Seudun Ammattikoulutussäätiö edistää työllistymistä ja ehkäisee syrjäytymistä. HRAKS palveluita ovat etsivä nuorisotyö, työpajatoiminta, kuntouttava työtoiminta ja työhönvalmennus. HRAKS:lla on erilaisia valmennusympäristöjä, kuten kahvila-ravintoloita, kierrätyskeskuksia ja kuljetustoimintaa. HRAKS tekee yhteistyötä alueen eri toimijoiden kanssa ja toimii Keski-Uudenmaan ja Kanta-Hämeen alueella. Asiakkaita HRAKS:lla on yli 2000 vuodessa ja palvelua tarjoavat noin 70 ammattilaista, jotka säätiöllä työskentelevät. (www.hraks.fi.)

HRAKS tarjoaa alle 29-vuotiaille mahdollisuuden valmennusjaksoon oikeissa työtehtävissä, joka antaa valmiudet jatkosuunnitelmien tekemiseen sekä kartuttaa arvokasta työkokemusta jonka avulla saa ammattitaitoisen valmentajan tuen työnhakuun. Valmennusvaihtoehto soveltuu nuorelle, joka on vaille työ- tai opiskelupaikkaa sekä nuorelle, jonka opinnot ovat keskeytymisvaarassa. Myös tarve hyvälle työssäoppimispaikalle, oma halu selkiyttää tulevaisuudensuunnitelmia sekä oma halu saada työkokemusta monipuolisista työtehtävistä aidossa työympäristössä ovat soveltuvia syitä hakeutua valmennukseen. Valmennuksiin on joustava, ympärivuotinen haku. Myös peruskoulun voi suorittaa loppuun valmennuksen kautta, mikäli päättötodistus vielä puuttuu. Valmennusjaksojen kautta voi päästä myös erilaisiin työ- ja opiskelukokeiluihin lähialueen yrityksiin tai jopa itseä kiinnostavaan opiskelupaikkaan. (www.hraks.fi)

Starttivalmennuksen valmennusympäristöinä toimii HRAKS Hyvinkään toimipisteen NASTA ja HRAKS Riihimäki, Teollisuuskadun toimipiste. NASTA:sta löytyy myös Hyvinkään ehkäisevän nuorisotyön ohjaajat sekä Ohjaamo Hyvinkää. Starttivalmennuksen kohderyhmä ovat 17-28-vuotiaat koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevat nuoret. Se on matalan kynnyksen ryhmämuotoista valmennusta, jossa työskennellään yhdeksän henkilön ryhmässä kolmen kuukauden ajan. Valmennuksessa huomioidaan sosiaalisen toimintakyvyn tukeminen ja vahvistuminen sekä osallisuus, tavoitteena omien voimavarojen löytäminen. Valmennuksen jälkeen on mahdollista siirtyä koulutukseen, työelämään tai muihin työelämäpalveluihin. Valmennuksessa saa myös tukea oman elämän jatkosuunnitelmien tekemiseen. (www.hraks.fi)

Suuntavalmennuksen (ent. Nasta- ja Vetonaulavalmennus) valmennusympäristöinä toimii HRAKS Hyvinkään toimipisteen NASTA, HRAKS Loppi, HRAKS Hausjärvi ja HRAKS Riihimäki, Teollisuuskadun toimipiste. Suuntavalmennus on ryhmämuotoista ja sen sisältö määritetty nuoren omien tavoitteiden pohjalta. Yleiset valmennuksen tavoitteet ovat nuoren omien

elämänhallintataitojen parantaminen sekä työelämä- ja opiskeluvalmiuksien lisääminen. Valmennukseen riittää oma motivaatio, työelämätaustaa ei vaadita siihen osallistumista varten. (www.hraks.fi)

Kolmas valmennusvaihtoehto on ammattipajat. Kahvilapalveluiden valmennusympäristöinä toimii Café Sveitsi Hyvinkäällä ja Café Harju Riihimäellä. Kierrätyspalveluiden valmennusympäristönä toimii KIKE Kierrätysmyymälät Lopella ja Hausjärvellä. Lisäksi Lopella tuotetaan kauppakassipalvelua ja muita kuljetustehtäviä yhteistyössä Lopen kunnan kotihoidon kanssa. Kuljetuspalveluiden valmennus- ja oppimisympäristönä toimii HRAKS Hyvinkään Kivikonkierron toimipiste. Valmennuksen aikana voi olla oppisopimus- tai työsuhteessa ja työkokeilussa. Valmennusjakson jälkeen voi siirtyä joustavasti esimerkiksi Hyriaan opiskelemaan. HRAKS toimii yhteistyössä alueen oppilaitosten ja yritysten kanssa. (www.hraks.fi.)

4 Arvioinnin merkitys kehittämistyössä

Tässä opinnäytetyössä pyrin vastaamaan kysymykseen, miksi arvioinnin merkitys on suuri ja tärkeä kehittämistyössä.

4.1 Työyhteisön itsearviointi

Itsearviointi prosessina koostuu usein monista osatekijöistä, jotka täytyy suunnitella tarkasti. Sen motiivit ovat moninaiset, mutta liittyvät ensisijaisesti oppimiseen. Arvioinnin kohde on samalla arvioinnin tekijä, joka on olennainen tieto tässä kontekstissa. Olennaiset arvioinnin prosessisuunnittelun vaiheet ovat sen tarpeen kartoittaminen, arviointiasetelman muotoilu, kysymysten yksilöinti, tiedonkeruustrategian hahmotus, sovellettavien tutkimusmenetelmien valinta, vuorovaikutuselementtien tiedostaminen, sen aikana kerättyjen havaintojen esitys ja johtopäätösten muotoilu sekä kehittämissuositusten tekeminen. Kun arvioinnin tarve on tiedossa, pystyy arvioinnin tekijä kohdistamaan toteutustavan sekä arviointikysymykset oikeaan suuntaan. Käsitteitä ja kriteeristöä ei ole olemassa sellaisenaan. Ne saavat merkityssuhteensa aina kulloinkin käsillä olevaan arviointitehtävään. Arvioinnin tekijän täytyy omata taito, millaisia arviointikäsitteitä juuri käsillä olevaan yksittäiseen arviointiin voidaan soveltaa. Ajoitus arvioinnille on yksi tärkeimmistä kysymyksistä. (Virtanen 2007, 174.)

Arviointihankkeella on elämäнкаari, jossa on alku, kesto ja loppu. Suunnitteluvaiheessa arviointihankkeen työvaiheet yksilöidään omiksi toiminnallisiksi kokonaisuuksiksi. Arviointiasetelman rakentamisessa onnistuminen ja siihen sopiva tiedonkeruustrategia mittaavat arvioinnin tekijän ammattitaitoa. Aineiston analysointivaiheessa mitataan tekijän luovuus. Havainnot ovat ihmisten mielipiteitä tai esiin nostettuja ilmiöitä tilastotiedoista tai kirjallisista dokumenteista, johtopäätökset taas arvioinnin tekijän havainnoista tekemiä tulkintoja. Velvollisuudet arvioinnin tekijälle ovat antaa tilaajalle argumentoidut

kehityssuosituksat. Ilman kehitysehdotuksia arviointi voidaan todeta hyödyttömäksi. (Virtanen 2007, 174-175)

Työyhteisöjen oppiminen lähtee liikkeelle yksilötason pohdinnoista, vaikkakin itsearviointi työyhteisöissä ja organisaatioissa kohdistuu tavallisesti niiden tasolle, jolloin tarkastelukin on rajattu samalle tasolle. Itsearviointi liittyy oppivaan organisaatioon. Se mahdollistuu, kun organisaatio oppii arvioimaan omaa toimintaansa kriittisin metodein ja tulee tietoiseksi siitä, että sellaiseksi tuleminen edellyttää ennakkoluulotonta kyseenalaistamista. Myös taito luopua eli poisoppia entisistä toimintatavoista ja -malleista on osa oppivaa organisaatiota.

Työyhteisötason itsearvioinnin toteuttamisen motiivina ovat sen toimintatapojen kehittäminen, palvelun laadun parantaminen ja yhteishengen vahvistaminen. Hyötyinä itsearvioinnin toteuttamisesta ovat yhteinen tulkinta työyhteisön kehityskohteista ja tekijöistä, jotka vaikuttavat palvelun laatuun sekä yhteinen sitoutuminen toiminnan kehittämiseen. Keinoja itsearvioinnille ovat SWOT, Erilaiset strategiatyökalut, Laaturapalkintomallit sekä Vertailukehittäminen.

Arviointi ei ole arviointia, jos se on neutraalia. Arvioinnilla on aina omat poliittiset, kulttuuriset, sosiaaliset ja taloudelliset viitekehykset, jota kautta arviointikenttää tulee tarkastella ja arvioida. Arviointi on arvoton, jos sitä ei hyödynnetä. Itse hyödyntäminen on monivaiheinen prosessi, jossa korostuu arvioinnin tekijän vuorovaikutustaidot sekä kyky löytää vuorovaikutuksellisia foorumeita sen eri vaiheisiin. Arvioinnin hyödyntäminen riippuu sen tekijän ammattitaidosta. Arvioinnin laatua varmistetaan pohtimalla sen kulkua prosessina tai sen eri vaiheiden toteutusta. Laadun arvioinnin motiivit arvioinnissa ovat demokratiamotiivi, tilintekovastuun motiivi sekä yhteiskunnallisen edistyskellisyyden motiivi. (Virtanen 2007, 174-180, 192, 202-203.)

4.2 Hankearviointi

Tarkastelunäkökulmana kehittämishankkeen itsearviointi. Nykyisin sosiaalialan kehittämistyötä toteutetaan pääosin hankkeiden ja projektien kautta. Kunnissa kehittämistyötä toteuttavat erilaiset hankeryhmät, -tiimit ja verkostot. Itsearvioinnilla tarkoitetaan tässä yhteydessä hankkeen systemaattista ja jatkuvaa kehittämistä; etenemisen arviointia ja dokumentointia suhteessa tavoitteisiin. Arvioinnin muodot, kriteerit, kohteet, keinot ja toteuttajat pitää määrittellä jokaisessa hankkeessa erikseen. Itsearviointi antaa mahdollisuuden tarkastella hanketta sen eri vaiheissa ja ennakoida muutostarpeita ajoissa. Itsearviointi antaa tarvittaville suunnanmuutoksille perustelut. Arviointi on osittain toiminnan ja sen tulosten arvon määrittelyä, jota suhteutetaan hankkeessa asetettuihin tavoitteisiin. (Sosiaalitaidon työpapereita 9/2008.)

Toiminnan arvottaminen, sen jakaminen oikeaan tai väärään ja onnistuneeseen tai epäonnistuneeseen, on vaikeaa. Hankkeen suunnitellusta etenemisestä vastaaminen saattaa

olla hanketyöntekijälle haastavaa. Tämä asettaa myös itsearvioinnille omat vaikeutensa. Tässä lähestymistavassa itsearviointi toteutetaan aina toimijoita osallistavasti siten, että mukana ovat kaikki hankkeen toteuttamisen kannalta keskeiset toimijat, kuten hanketyöntekijät, johtoryhmät, tiimit, ohjausryhmät ja sisältötyöryhmät. Lähestymistavan taustalla on teoreettinen viitekehys muutostyöstä, muutoksen johtamisesta, oppimisesta, työn kehittämistä ja ammatissa kehittymisestä. Kehittämistyö sisältää aina ajatuksen siitä, että osallisten on opittava jotakin uutta, ja että hanke on oppimisen arena. Hyvä kehittämistyön prosessi voidaan kuvata kokemuksellisen oppimisen periaatteiden kautta, jolloin oppiminen nähdään tiedon luomisen yhteistoiminnallisena prosessina. Kehittämistyö etenee osallistujien omien kokemusten, niiden jakamisen ja johtopäätösten tekemisen kautta kehittämistyön jatkamiseen tai muutosten tekemiseen vahvistettujen linjausten mukaisesti. Itsearviointiprosessi on paitsi oman työn pohdiskelua, myös vuorovaikutusta ympärillä toimivien hanketyöntekijöiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Itsearviointi on lisäksi tiedon yhteistä punnitsemista ja jatkokäyttöön jalostamista. (Sosiaalitaidon työpapereita 9/2008.)

4.3 MOTIVE- hankkeen arviointisuunnitelma

MOTIVE- hankkeen arviointisuunnitelman perusteissa mainitaan, että hankkeen arviointisuunnitelma vastaa projektin vaiheiden mukaisesti kysymyksiin mitä arvioidaan, miksi arviointia tehdään ja mihin arviointitietoa käytetään, kuka/ketkä arviointitietoa hyödyntävät, kuka arvioinnin tekee ja miten arviointi tehdään ja milloin se tehdään. Arvioidessa sen kohteet eroavat MOTIVE- hankkeen eri vaiheissa ja kohteena ovat hankesuunnitelman mukaisuus, tulos, prosessi, edistyminen ja yhteistyö. Arvioinnissa vastataan kysymyksiin hankkeen vaikutuksista, hankkeen tavoitteen saavuttamisesta, hankkeen kustannusten ja hyötyjen suhdanteesta toisiinsa nähden, kuinka voidaan parantaa toimintatapaa ja onko hanke vastannut sen aloitustarpeisiin.

MOTIVE- hankkeessa arviointi toimii suunnan näyttäjänä, kehittämistyökaluna, laadun ylläpitäjänä, virheiden korjauksen ja havainnoinnin apuna sekä toiminnan tehostamisen työvälineenä. Hankkeen eri vaiheissa on eriävät arvioijat. Oman arviointinsa perusteella MOTIVE- hankkeen hakemisesta ovat päättäneet toiset henkilöt kuin ne, jotka arvioivat itse hankkeen toteutusta. Hankkeen arvioinnin lähestymistavoissa otetaan huomioon itsearviointi tehtävänänsä seurata hanketoimien tarkoituksenmukaisuutta ja koko hankkeen suuntaa sekä etsiä hyviä käytäntöjä hankkeen toteuttamiseksi ja havainnollistaa sekä päivittää hanketyötä ja ennakoita riskejä. Lisäksi huomioidaan vertaisarviointi, esimerkiksi verkottuminen muiden hankkeiden kanssa ja kohderyhmäpalaute palautekyselyin ja koulutuspalauttein. Lisäksi hyödynnetään ulkoista arviointia esimerkiksi opinnäytetöiden muodossa ja kytkemällä opintojaksoja hankearviointiin.

MOTIVE- hankkeen arvioijina toimivat muun muassa ohjausryhmä, kohderyhmä, projektipäällikkö, esimies, projektityöntekijät, johtoryhmä, asiakkaat ja opiskelijat. Hankkeen arvioinnissa päätetään arvioinnin kohteet kriteereineen, arviointitiedonkeruun menetelmät eli kuka tiedon kerää ja millälaisin menetelmin, arviointitiedon raportointi ja arviointitiedon hyödyntäminen. Laadullinen hankearviointi kertoo, millaisia taitekohtia hankkeessa on ilmennyt ja mitä hankkeessa on tehty. Hankesuunnitelman toimenpiteiden ja hankkeen tavoitteiden toteutuneisuus kuvataan. Toimintojen vastaavuus tavoitteiden kanssa avataan ja kuvataan perusteluineen, jos jotain jätettiin tekemättä. Hankeorganisaation toimivuus arvioidaan, kuten myös tehty yhteistyö ja sen sujuvuus. Hankkeen etenemistä edistäneet ja estäneet tekijät kuvataan sekä arvioidaan hankkeen merkittävyystekijät siihen osallistuneille. Hankkeen jatkuva arviointi on tärkeää, joka mahdollistaa muutoksen hankkeen toimintatapoihin hankkeen aikana.

4.4 MOTIVE- hankkeen hankesuunnitelman ja hankeidean arviointi

MOTIVE- hankkeen idea-, suunnittelu- ja hakuvaihe

Hankkeen ideointi- ja hakuvaiheessa on arvioitu hankeideaa ja hankehakemusta ja pohdittu kysymyksiä hankkeen tavoitteiden reaalisuudesta ja tavoitteiden vastaavuudesta alueen kehittämistavoitteisiin. Lisäksi on pohdittu hankkeen yhdenmukaisuutta Hyrian, HRAKS:n ja Laurean kehittämistavoitteiden ja strategian valossa sekä pohdittu suunnitteluvaiheen sidosryhmien kuulluksi tuleamista. Myös sitoutuneisuus hankkeeseen ja riskitekijät ovat olleet keskustelun aiheina.

Seuraavassa vaiheessa hankkeelle haettu valmistelulupa hyväksyttiin ja tämän jälkeen itse hankehakemus hyväksyttiin. Hankkeen hankesuunnitelmaa on arvioinut kukin osallistuva organisaatio omien käytänteidensä mukaan. Viimeisimpänä projekti-idean ja hankehakemuksen on arvioinut rahoittaja.

MOTIVE- hankkeen toteutusvaihe

Hankkeen toteutusvaiheessa arvioidaan hankkeen edistymistä, hankeprosessia, hankkeessa tehtyä yhteistyötä ja hankkeen tuloksia sekä tarkoitusta, lisäksi arvioinnin kohteena ovat hankkeen työtavat. Saatu arviointitieto hyödynnetään heti ja työtapoja muutetaan hankkeen edetessä tarpeen mukaan. Määrällisen arvioinnin kohteena ovat hankkeeseen osallistuvien henkilöiden ja yritysten määrä kappalelukuina sekä erilaisiin kokeiluihin osallistuvien henkilöiden määrä ja osallistujaoppilaitosten yhteistoimintamallien toteumat ja määrä kappalelukuina. Lisäksi arviointikohteena on talouden toteuma suhteessa hankkeelle varattuun budjettiin. Arviointi toteutetaan, koska se on hankkeen omavalvonnan väline, jolla seurataan hankkeen suuntaa ja tuloksia ja tehdään tarvittaessa toimintatapamuutokset.

MOTIVE- hankkeessa noudatetaan kunkin organisaation sisäistä ja rahoittajan ohjetta arvioinnista. Hankkeen toteutusta arvioidaan sekä laadullisesti että numeerisesti. Hankkeen sisältöä arvioidaan systemaattisesti suhteessa hyväksytyyn hankesuunnitelmaan. Hankkeen osallistujamäärälle on asetettu numeeriset tavoitteet. Hyrian, HRAKS:n ja Laurean hankkeen aikana syntyneet yhteistoimintamallit ovat arvioinnin kohteina. Lisäksi sovelletaan jatkuvan arvioinnin periaatetta seuraamalla määrällisiä indikaattoritietoja myös arviointien välisinä aikoina ja tekemällä laadullisten indikaattoreiden kehittämistyötä hankkeen aikana.

Arvioinnin välineinä käytetään hankkeen maksatushakemuksia, seurantatietoja ja väliraportteja. Itsearvioinnin välineenä käytetään myös benchmarkingia eli vertailukehittämistä (oma hanke suhteessa muihin vastaaviin tai lähes vastaaviin).

Sisäisessä arvioinnissa käytetään hyödyksi Coco Cosmos-pelissä esille nousevia arviointiin liittyviä osa-alueita. Coco Cosmos-peliä käytetään tiedonkeruumenetelmänä, jonka avulla hankkeen nykytilaa kartoitetaan ja kiinnitetään huomiota haasteisiin. Coco Cosmos-pelin tuotoksena voidaan olettaa saatavan myös sellaista tietoa, jolla on merkitystä hankearviointia tehtäessä esimerkiksi hankkeen arvioinnin laadullisia indikaattoreita kehitettäessä.

Hankkeessa käytetään palautteen keräämisessä useita menetelmiä, kyselylomakkeilla kerättävän palautteen lisäksi hyödynnetään haastatteluja, kirjallisia aineistoja ja opiskelijaprojektina/opinnäytetyönä toteutettavaa arviointia.

MOTIVE- hankkeen toimintaa arvioivat hankkeen toteuttajat, ohjausryhmä - hankkeen toiminta suhteessa hyväksytyyn hankesuunnitelmaan sekä kohderyhmä, muun muassa opiskelijat osana Laurea-ammattikorkeakoulun sosionomiopintojen opintojaksoa.

Arvioinnin toteutus

Itsearviointi on jatkuvaa. Hankkeen sisäisen arvioinnin työpajat toteutetaan joulukuussa 2016, touko- ja joulukuussa 2017 ja touko-kesäkuussa 2018. Jatkovaa arviointia on säännöllisissä kokouksissa lisäksi ja rahoittaja arvioi projektin raportit laaditun aikataulun mukaisesti.

MOTIVE- hankkeen lopetus- ja loppuarviointivaihe

Hankkeen päättyessä hankkeen tulokset arvioidaan monipuolisesti suhteessa hankkeen tavoitteisiin. Todennetaan, tavoittiko hanke todellisen tarpeen ja päästiinkö asetettuihin tavoitteisiin. Lisäksi huomioidaan, miten kehitetyt toimintamallit on otettu kokeiluun ja käytäntöön. Innovatiivisuus ja mahdolliset pysyvät vaikutukset huomioidaan ja arvioidaan, saiko hankkeessa mukana olleiden osapuolten ulkopuoliset tahot hyötyä hankkeesta. Hankkeen aikaansaamat opitut asiat tuodaan esiin.

Arviointi toteutetaan, koska MOTIVE- hankkeen tulee edistää Hyrian, HRAKS:n ja Laurean yleisten kehittämistavoitteiden saavuttamista ja olla tuloksiltaan Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020 -Suomen rakennerahasto-ohjelman Siirtymävaiheita ja koulutuksellista tasa-arvoa tukevien palveluiden parantaminen erityistavoitteen mukainen. Kohderyhmän ja yhteistyökumppaneiden hyöty hankkeesta pitää varmistaa. Arvioinnin välineenä käytetään rahoittajalle laadittavaa loppuraporttia. Loppuarvioinnin MOTIVE- hankkeelle tekevät ohjausryhmä, rahoittaja ja hankkeen toteuttajat. (MOTIVE- arviointisuunnitelma.)

5 Arvioinnin tapoja

Tässä luvussa esittelen innovaation menetelmätyökaluna sekä tarinallisuuden menetelmänä.

5.1 Innovatiivinen menetelmätyökalu sosiaalialan kehittämistyössä

Inno-Vointi-sivuston (www.inno-vointi.fi) mukaan innovaatio on käytäntöön viety uusi idea. Itse idea ilman käytännön toteutusta ei ole innovaatio. Sen on tarkoitus tuottaa hyötyä sekä kehittäjälle että sen käyttäjille ja sillä on myös laajempia vaikutuksia. Innovaatio on toistettavissa useine toteutustapamahdollisuuksineen. Innovaatio voi olla uusi toimintatapa, palvelutason parannus, uusi tai parannettu tuote tai palvelu tai uudenlainen näkökulma tekemiseen. Tässä työssäni innovaatio on uudenlainen menetelmä hankearviointityökaluna Sankaritarina-muodossa. Innovaatiotoiminta on nykypäivän työelämää ja se tarkoittaa toimintaa, joka edistää ideoiden syntymistä ja kehittämistä hyödyllisiksi ja käytäntöön viedyiksi innovaatioiksi. Toiminta koostuu kaikkien eri toimijoiden teoista ensimmäisestä idean aikaansaannoksesta itse käytäntöön asti vietyihin innovaatioihin. Kyseisestä toimintatavasta käytetään myös käsitteitä innovointi, uudistaminen, kehittäminen ja arjen sujuvoittaminen. (www.inno-vointi.fi)

Innovaatio voi olla joskus jopa yllätys, usein se tunnistetaan vasta jälkikäteen. Kehitystyön ja kokeilun aikana ei tiedetä ratkaisun toimivuudesta - onko se hyödyllinen ja onko sille laajempilevikkeistä käyttöä jatkossa? Innovaatiossa muutos etenee hyppäyksin ja se usein tarkoittaa epäjatkovaa kehitystä. Tyypillisesti toimintaa kehitetään eteenpäin pienin askelin innovaation jälkeen. Toisinaan voidaan myös tehdä suurempia muutoksia, pienetkin muutokset, parannukset tai korjaukset toiminnassa voivat saada aikaan suuria innovaatioita. (www.inno-vointi.fi)

SOTE- kehittämistyössä eri organisaatioissa voidaan luoda innovaatioita asettamalla pitkäjänteisiä, yhteisiä tavoitteita, jotka motivoivat henkilöstöä. Selkeät tavoitteet auttavat huomaamaan asioita, joilla toimintamalleja, palveluita ja tuotteita voidaan parantaa nykyisestä. Myös uudet toteutusmahdollisuudet avautuvat tavoitteiden kautta ja näin ollen innovaatiota voidaan soveltaa muihin palveluihin. Toimiva innovaatio voi auttaa luomaan niitä lisää. (www.inno-vointi.fi)

Tällä työkalulla pyritään tekemään julkisista palveluista parempia yhdessä innovoiden, kuitenkin muistaen, että tärkeintä on itse tekeminen termien sijaan. Työpaikan ilmapiiri ja asenteet muokkautuvat jokapäiväisellä kehittämisellä innovoinnille avoimmiksi. Arkinen tapahtuma työn parissa voi aikaansaada tai synnyttää toisille hyödyllisiä ideoita. (www.innovointi.fi.)

5.2 Menetelmänä tarinallisuus

Tarinankerronnan taito ei ole pelkästään erityisten tarinankertojien hallitsema resurssi, vaan yleisinhimillinen ominaisuus (Aaltola & Valli 2010, 167). Tarinallinen menetelmä ratkaisee hankkeen tai kehityskaaren käännekohtien tunnistamisen ja niihin liittyvän tiedon keruun ongelmia. Menetelmässä yhdistyy ns. Hero`'s Journey tarinakaavan (ks. liite 1) rakenne (www.thewritersjourney.com), tulevaisuusmuistelu, narratiivinen lähestymistapa sekä käännekohtien tunnistamiseen keskittyvä arviointi. Kyselyn tuottamista vastauksista voidaan koostaa MOTIVE- hankelaisten itse itselleen käsikirjoittama Sankaritarina, joka esitellään kappaleessa 8.3 tässä opinnäytetyössä.

Toiminnan arvottaminen, sen jakaminen oikeaan tai väärään ja onnistuneeseen tai epäonnistuneeseen, on vaikeaa. Hankkeen suunnitellusta etenemisestä vastaaminen saattaa olla hanketyöntekijälle haastavaa. Tämä asettaa myös itsearviointille omat vaikeutensa. Kehittämistyö sisältää aina ajatuksen siitä, että osallisten on opittava jotakin uutta, ja että hanke on oppimisen areena. Hyvä kehittämissuunnitelma voidaan kuvata kokemuksellisen oppimisen periaatteiden kautta, jolloin oppiminen nähdään tiedon luomisen yhteistoiminnallisena prosessina. Tämä prosessi tapahtuu vuorovaikutuksessa ympäristön ja toimijoiden kanssa. (Sosiaalitaidon työpapereita 9/2008.)

Sankaritarina-menetelmäinnovaatiossa itse tarinan ominaisuus on koskea ajassa eteneviä tapahtumakulkuja, jolloin tapahtumat ovat tarinan keskeistä materiaalia. Tarina jäsentää aikaa merkitykselliseksi kokonaisuudeksi. Aristoteleen sanoin tarinalla on alku, keskikohta ja loppu, joita yhdistävä lanka on tarinan juoni. Tarinassa tapahtumiin liittyy tunne- ja arvolatauksia, joten tapahtumat eivät ole neutraaleja. Tapahtumat liittyvät myös toisiinsa syinä ja seurauksina, joten ne eivät ole toisistaan irrallisia. Tarinassa tapahtumien syyt voivat olla psykologisia, sosiaalisia, luonnontieteellisiä, uskonnollisia tai jopa myyttisiäkin, joten siinä ei ole kyse luonnontieteellisen kaltaisista kausaalisista kausaalisista. Sattumakin voi käydä toisinaan selityksestä. Keskeistä tarinan luonteessa on, miten se päättyy. Tapahtumaketjun tarinallinen tulkinta määrittelee juonen kulun aloitusalkupisteen sekä sen päätepisteen lopussa sekä kytkee tapahtumat yhteen syy-seurausketjuiksi liittäen tapahtumiin arvolatauksia ja valikoi olennaiset seikat juonenkulun kannalta huomion kohteeksi. Yhdestä tapahtumakulusta voi syntyä erilaisia tarinallisia tulkintoja muuttamalla syyselityksiä, arvottamistapoja ja aikajännettä. (Aaltola & Valli 2010, 162-163.)

5.3 Muutamia lauseita narratiivisuudesta

Narratiivisuuden lähtökohta on kertojan näkökulma. Narratiivisessa näkökulmassa kontekstin käsite kattaa tarinan sijoittumisen tiettyyn aikaan, paikkaan ja sosiaaliseen struktuuriin ja käsite on samalla monimerkityksinen. Narratiivista lähestymistapaa voidaan kuvata postmoderniksi. Narratiivisen tiedonmuodostuksen keinoin ihminen pyrkii ymmärtämään kokonaisuuden integroimalla sen osistaan. Narratiivinen ajattelu liittyy ihmisen sosiaalisiin suhteisiin ja jokapäiväisen arjen tapahtumiin. Ihminen ymmärtää narratiivisesti sekä omaa että toisten elämää, jonka vuoksi narratiivinen tietäminen soveltuu myös tutkijan välineeksi. Narratiivinen ajattelu selittää meille inhimillistä toimintaa, jolloin selitystekijöinä ovat esimerkiksi toiveet, halut ja uskomukset. Narratiivinen tiedonmuodostus on kontekstuaalista, joka etsii tiettyjä yhteyksiä tapahtumien välillä. Narratiivinen tutkimuksen tarkoitus on pyrkiä vastaamaan lokaalisen tiedon haasteeseen. (Perttula & Latomaa 2005, 198-200.)

"Kertomus on ilmeisesti tärkein kielen keino välittää tunnetta ja kokemusta" (Pauliina Marjala *Muuttuva työ ja hyvinvointi*-seminaarissa 2008). Narratiivisuus auttaa hahmottamaan omia voimavarojaan ja ymmärtämään kokemuksiaan. Lisäksi tarinan luominen lisää kykyä reflektoida ja muuttaa toimintatapojaan. Narratiivi on tarina, jolla on sosiaalisia tehtäviä. Narratiivit ymmärretään yleisesti tarinoina, joilla on perusrakenne: tapahtumat seuraavat toisiaan. Tarinoiden tuottamiseen vaikuttaa ympäröivä kulttuuri. Tärkeää tarinoiden käyttämisessä on niistä ilmenevät vaihtoehtoiset identiteetit. (Näkki & Sayed 2015, 63.) Tässä lähestymistavassa itsearviointi toteutetaan aina toimijoita osallistavasti siten, että mukana ovat kaikki hankkeen toteuttamisen kannalta keskeiset tahot. Menetelmännovaatio keskittyy hankkeen käännekohtien tunnistamiseen.

6 Opinnäytetyön toteutus

Tämä luku käsittelee Sankaritarina-arviointikyselyn käytännön testausta käynnissä olevan kehittämishankkeen väliarvioinnin toteutuksen merkeissä toiminnallista opinnäytetyötä varten.

6.1 Sankaritarina-arviointikysely ja tutkimuskysymykset

Itsearviointi antaa mahdollisuuden tarkastella hanketta sen eri vaiheissa ja ennakoida muutostarpeita ajoissa. Itsearviointi antaa tarvittaville suunnanmuutoksille perustelut. Arviointi on osittain toiminnan ja sen tulosten arvon määrittelyä, jota suhteutetaan hankkeessa asetettuihin tavoitteisiin. (Sosiaalitaidon työpapereita 9/2008.)

Sankaritarina-arviointikyselyn kohteet liittyvät hankkeen väliarviointiin.

Arvioinnin tavoitteena on

- nimetä MOTIVE- hankkeen taitekohdat hankkeessa mukana olleiden, arviointiin osallistuvien tahojen toimesta
- tunnistaa aineistosta tekijöitä, jotka tukevat toiminnan suuntaamista loppuhankkeen ajaksi

Tutkimuskysymykset ovat

- mitkä ovat MOTIVE- hankkeen taitekohdat?
- millaiset tekijät suuntaavat MOTIVE- hankkeen toimintaa hankkeen loppuvaiheessa?

6.2 Aineisto ja menetelmät

Aineistona ovat tekemäni haastattelut (5 kpl) ja niiden tukena paperisena versiona Sankaritarina-kyselylomake (ks. liite 3). Kyselyn runko on yleisesti totutusta poikkeava, joten sen hahmottamisen helpottamiseksi on kyselyn kokonaisuus sen alussa näkyvillä aukkoineen, joka opastaa vastaajaa silmäilemään kyselyn ensin läpi, jotta itse idea hahmottuu (ks. liite 2). Kysely on salatun yhteyden takana oleva, sähköinen. Ensimmäinen tutkimuksellisen osan haastattelu ja tekstimuotoiset avovastauskyselyt rinnalla toteutettiin toukokuussa 2017 hankkeen ydintekijätaholle, kolme elokuussa 2017, jolloin mukana ohjausryhmä ja viimeinen syyskuussa 2017.

Aineisto on kerätty viidellä (5) yksilöllisellä tapaamiskerralla opinnäytetyöhöni osallistuneiden MOTIVE-hankkeen ydintekijätahojen kanssa. Tapaamiset ovat toteutuneet 24.05.2017 Hyriassa Hyvinkään Karankatu 3-5 toimipisteessä, 28.08.2017 HRAKSilla Hyvinkään Uudenmaankatu 20 toimipisteessä, 29.08.2017 Hyriassa Hyvinkään Karankatu 3-5 toimipisteessä, 30.08.2017 Hyvinkään Willatehtaalla ja 18.09.2017 Laureassa Hyvinkään kampuksella.

Toiminnallisen opinnäytetyöni aikana aineistoa kerättiin erilaisilla tiedonkeruumenetelmillä eli haastatteluilla ja Sankaritarina-kyselylomakkeella, minkä jälkeen erilaiset aineistot eli teemahaastattelut, kenttämuistiinpanot ja paperimuotoiset kyselylomakkeet muutettiin yhteismitalliseksi eli litteroitiin tekstimuotoon. Tekstimuotoista aineistoa käsittelin temaattisen sisällönanalyysin keinoin, mikä helpotti aineiston ymmärtämistä ja sen sisälle näkemistä. Tämän toiminnon jälkeen aineiston muodostettua ymmärrettävämmän muodon, pyrin tulkitsemaan aineiston eli löytämään selityksen ilmiölle.

Laadullinen analyysi on syklinen prosessi. Työssäni käytetty konventio litteroinnin tarkkuustasolle on propositiotason litterointi (Kananen 2014, 104-106). Litterointia seurasi analyysiyksikön määrittely, aineisto hahmottui itselleni eli kirjoittajalle vähitellen. Seuraavaksi pilkoin aihekokonaisuudet alaluokkiin ja pyrin löytämään loogisia yhteyksiä

paljastaakseni rakenteet. Luokkien yhdistelyllä pyrin nostamaan yleistettävyytensä. Pyrin kuvaamaan aineistoa sanallisesti tiiviissä ja yleisessä muodossa tuottaen selkeän kuvan siitä, mitä aineistolla tarkoitetaan. Aineisto piti tiivistää ja löytää sille uusi muoto. Analysoinnin vaiheisiin kuuluvat redusointi eli aineiston pelkistäminen, klusterointi ja abstrahointi. Aineistoa voi tarkastella monesta näkökulmasta eli filteristä. (mt., 112-113.)

Sisällönanalyysi on tekstianalyysia, jossa etsitään tekstin merkityksiä ja keinon/menetelmän avulla on tarkoitus kuvata dokumenttien sisältöä sanallisesti. Sisällönanalyysissä aineistoa tarkastellaan eritellen, yhtäläisyyksiä ja eroja etsien ja tiivistäen. Sisällönanalyysi on diskursisianalyysin tapaan tekstianalyysia, jossa tarkastellaan jo valmiiksi tekstimuotoisia tai sellaiseksi muutettuja aineistoja. Tutkittavat tekstit voivat olla melkein mitä vain: kirjoja, päiväkirjoja, haastatteluita, puheita ja keskusteluita. Sisällönanalyysin avulla pyritään muodostamaan tutkittavasta ilmiöstä tiivistetty kuvaus, joka kytkee tulokset ilmiön laajempaan kontekstiin ja aihetta koskeviin muihin tutkimustuloksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 105-106.)

Narratiivinen lähestymistapa sisältää kokonaisvaltaisen ajatuksen ihmisen maailmassa olemisesta kokemuksiinsa kietoutuneena, jolloin itse kokemuksen käsite on keskiössä. Kerrotut tarinat kuvaavat tässä yhteydessä kokemusmaailmaa ja kokemuksen luonne on muuttuva. (Perttula & Latomaa 2005, 201-202.) Narratiivisen tutkimuksen aineisto koostuu kertomuksista. Tarinoihin ei ensisijaisesti tulisi suhtautua objekteina vaan dialogikumppaneina (Aaltola & Valli 2010, 166-167). Narratiivisessa opinnäytetyöaineistossa on olennaista, että tarinallinen merkitysrakenne nostetaan esiin. Tässä työssäni se nousee esiin selvärajaisena, ajallisesti etenevänä kertomus-aineistona eli Sankaritarina-kyselynä.

Narratiivisessa analyysissa tuodaan esiin aineiston kannalta keskeiset teemat luomalla uusi kertomus aineiston kertomusten perusteella. Se ei siis luokittele aineistoa vaan pyrkii synteessin tekemiseen narratiivisen tietämisen kautta luokittelun sijaan. Narratiivien analyysissa esiin tulevat aineiston keskeiset teemat muodostavat pohjan narratiiviselle analyysille. (Virkkala 2016, 53.)

7 Luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyöltä edellytetään myös tieteellisyyttä, kun se tehdään ammattikorkeakouluun tai yliopistoon. Tieteellisen työn vaatimukseen kuuluu tutkimustulosten oikeellisuus eli saatujen tulosten oikeellisuus ja luotettavuus. Yleisin kritiikki laadullisen tutkimuksen luotettavuuteen, perustuu Lincolnin ja Guban (1985) esittämään arvioon, jonka mukaan luotettavuuskäsitteet perustuvat oletukseen yhdestä konkreettisesta todellisuudesta, jota tutkimuksissa tavoitellaan. Oletus perustuu epistemologiaan, joka on totuuden korrespondenssiteoriaan sitoutunut ja edellyttää uskoa objektiiviseen tietoon. Edellä mainittujen henkilöiden mukaan, ei ole olemassa yhtä sosiaalista todellisuutta vaan sen erilaisia konstruktioita. Tutkimuksen

luotettavuutta kuvaavat käsitteet ovat saaneet laadullisen tutkimuksen piirissä monenlaisia tulkintoja. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 136-137.)

Eettisesti hyvässä tutkimuksenteossa edellytetään hyvää tieteellistä käytäntöä.

Luotettavuuden ja hyväksyttävyyden vaatimukset täyttyvät, kun tutkimus on tehty hyvän tieteellisen käytännön perusteiden vaatimalla tavalla. Tutkimusetiikan näkökulmasta hyvän tieteellisen käytännön lähtökohtia ovat muun muassa toimintatapojen eli rehellisyyden, yleisen huolellisuuden ja tarkkuuden noudattaminen tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimusten ja niiden tulosten arvioinnissa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6.) Työssä on tarkoitus seurata ja soveltaa tätä ohjeistusta.

Erityisesti narratiivista tutkimusta perustellaan usein eettisellä laadulla tieteellisten avujen lisäksi. Narratiivisuus kunnioittaa ihmisen ominaislaatua ja antaa kohteilleen mahdollisuuden ilmaista itseään omalla äänellään, joka on eettisen arvokkuuden perusta. Narratiivisuus nostaa esiin kansansadun tyyppisiä selkeitä tarinoita enemmän kuin modernia romaania muistuttavia elämän jäsennyksiä. (Aaltola & Valli 2010, 174-175.)

Kirjalliset aineistot ovat usein haastatteluja luotettavampia, sillä muistaminen on valikoivaa ja ihmisten muisti on rajallinen. Kirjallinen jälki jää aina elämään ja siitä voidaan vetää jälkepäin johtopäätöksiä ja tehdä tulkintoja. Toimintatutkimuksessa, kuten tässäkin opinnäytetyössäni, voidaan käyttää kvantitatiivisen tutkimuksen tiedonkeruumenetelmistä kyselyä, jolloin henkilökohtaisella kyselyllä saadaan luotettavampaa tietoa kuin esimerkiksi edullisella postitse toteutettavalla kyselyllä kadon jäädessä pieneksi. Toimintatutkimuksessa aineiston kerääminen ja analysointi tapahtuvat samanaikaisesti, kuten laadullisessa tutkimuksessa yleensäkin. Analyysi ohjaa aineistonkeruuta (Kananen 2014, 101-102).

Toiminnallisessa opinnäytetyössä itse työn tekijä on mukana työn prosessissa, minkä katsotaan pienentävän työn luotettavuutta perinteisessä kvalitatiivisessa ja kvantitatiivisessa tutkimuksessa (Kananen 2014, 102-103). Opinnäytetyössäni tiedonhankintakeino on vapaamuotoinen pohjautuen Sankaritarina-kyselyyn, joten se muistuttaa arkielämän vuorovaikutusta, joka korostaa tutkimuseettisiä kysymyksiä. Opinnäytetyöni tekijänä minulla on institutionaalinen asema, jolloin toisen vahingoittaminen ja väärin kohtelu saa toisenlaisen merkityksen kuin arkielämän suhteissa. Myös käyttämäni avoin tiedonkeruumenetelmä vaikeutti tutkimusasetelman mahdollisten eettisten ongelmien punnitsemista etukäteen. Työn tulokset vaikuttavat eettisiin ratkaisuihin ja eettiset kannat vaikuttavat työssäni tekemiin ratkaisuihin. Tutkimuksen ja etiikan yhteys on kahtalainen (Tuomi & Sarajärvi 2013, 125).

Toiminnallisen opinnäytetyön sisäinen johdonmukaisuus on merkittävä hyvän tutkimuksen kriteeri, joka saattaa löytyä erilaisten perinteiden sisältä. Tämä konkretisoituu argumentaatioissa, kuten siinä, miten ja millaisia lähteitä on käytetty. Laadullisen tutkimuksen kaikissa perinteissä ei vaadita ontologisen erittelyn tekemistä, mutta silti työn

tekijänä minun on tiedettävä, mitä teen. Toinen hyvän tutkimuksen vaatimus on eettinen kestävyys, joka on työn luotettavuuden toinen puoli. Eettisyys koskee myös työn laatua. Laadullinen tutkimus ei aina ole laadukasta. Hyvää työtä ohjaa eettinen sitoutuneisuus. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 127.)

Koko työ on omien valintojen perustelemista pohjimmiltaan. Narratiivisuudessa analysointimallina on kyse tavasta lukea aineistoa monin eri tavoin, jopa niitä yhdistellen. Useat vaihtoehdot luovat myös haasteita (Virkkala S. 2016, 55).

8 Tulokset

Tässä luvussa esittelen MOTIVE- hankkeen taitekohdat ja arvioinnin tulokset hankkeen onnistumiskokemuksina ja haasteina. Lisäksi luvussa esitellään Sankaritarina-arviointikyselyn vastausten pohjalta syntynyt tuotos, joka on MOTIVE- hankelaisten itse itselleen käsikirjoittama Sankaritarina ja tulosten perusteella laadittu huoneentaulu hankkeen käyttöön.

8.1 MOTIVE- hankkeen taitekohdat

MOTIVE -hanke on tehty vastaamaan kaikille osatoteuttajille yhteisiin toimintaympäristöä koskeviin haasteisiin. Nuorisotyöttömyyden kasvuun on reagoitu, koulutuksen ja työllisyyden resurssien pienennyttyä samanaikaisesti. Työelämä on murroksessa, koko ajan mennään enenevässä määrin kohti yrittäjämäistä moniosajuutta. Esiin nousseet ilmiöt, jotka hankkeen tulee päihittää, ovat nuorten yrittäjyysasenteen puute ja syrjäytyminen sekä vaikeus sovittaa opinnot ja työelämä yhteen.

Hankkeen tavoitteena on saavuttaa vastaisku koulumaisuudelle sekä kehittyä yhteiskunnallisesti raja-aitoja murtaen. Hankkeessa nimenomaan etsitään uusia keinoja tukea nuorten työelämää siirtymistä. Työelämän rajapintayhteistyötä lisätään hankkeessa mukana olevissa organisaatioissa sekä kehitetään työelämän avaintaitoja vahvistavaa pedagogiikkaa ja uudenlaisia oppimisympäristöjä. Hankkeen tärkein ominaisuus on löytää uusia keinoja nuorten työelämään siirtymiseen kehitystyön avulla, jonka mahdollistumista edistävät monialainen tiimiyrittäjyysverkosto sekä aito motivaatio. Hanke mahdollistaa opiskelijoille työn tekemisen olemalla samalla myös tulon lähde.

Hankkeen ensimmäisenä esteenä kuvautuivat työehto- ja työttömyysturvasäännökset, nuorten näkökulmasta tukiviidakko sekä byrokratia, intressien eriävyys hankkeessa mukana olevien tahojen kesken sekä ajan puute. Myös tiedon kulun ja informaation vajavaisuus kuvautui hyvin hankkeen taitekohtana esteellisyyteen, kuten myös hankkeen opettajakeskeisyys sekä rakenteiden jäykkyys.

Esteistä hankkeen etenemiseen päästiin hankkeen organisaatio-osapuolten saumattoman yhteistyön keinoin. Myöskin raharesurssi, verkostoituminen, innovatiivisuus sekä motivaatio hankkeelle siivittivät eteenpäin. Yhteispalaverit lisäsivät informaatiota ja tiedon kulku koki parannuksen. Hankkeen aallonpohja muodostui aktiivisesta riskistä menettää ansiotulo, myös osuuskunta nähtiin uhkana. Epäluulo, byrokratia ja ryhmädynamiikan vaikeudet olivat vaikein hetki hanketta, esiin nousi myös vaikeus saada nuoret sekä opiskelijat sitoutumaan hankkeeseen.

Hankkeen aallonpohjalta noustiin tiedolla, että työttömyysturvalakiin on suunnitteilla muutos, joka mahdollisesti toteutuu hankkeen voimassaolon aikana. Myös hankkeessa mukana olevien toimijoiden tahtotila, verkostopalaverit ja yhteistyö auttoivat ylös aallonpohjalta. Lisäksi kartoitettiin vaihtoehtoja osuuskuntatoimintaan. Toimintamallit, realismi, haasteista ääneen puhuminen ja usko omaan tekemiseen toimijana olivat keskiössä. Nuorille ja opiskelijoille tietoisuus siitä, että hankkeen avulla he voivat yrittää neljän kuukauden (4 kk) ajan menettämättä ansioturva, oli merkittävä motivaattori.

Hankkeen edetessä esiin nousseita/ilmi tulleita haasteita ovat epäluulo ja epäluottamus, opiskelijoiden oman kokemuksen puute osuuskuntatoiminnasta sekä kiire, organisaatioiden hajanaisuus, ahneus, konkreettisten aikaansaannosten vajavaisuus ja hankkeelle varatun ajan riittämättömyys.

MOTIVE on hankkeena kuitenkin mahdollistanut opiskelijoille ja nuorille työn tekemisen perustuen vapaaehtoisuuteen. Hanke on lisännyt itseohjautuvuutta ja kasvattanut yhteistyötä eri toimijoiden välillä sekä lisännyt sinnikkyyttä. MOTIVE- hanke on murtanut raja-aitoja ja toiminut kanavana/mahdollisuutena toteuttaa omia unelmia ja olla itseohjautuva.

8.2 Hankkeen onnistumiset ja haasteet

Voitiin todeta hankkeen edistyneen- nuoret halusivat perustaa osuuskunnan, joka ei olisi tapahtunut ilman mahdollisuutta kokeilla yrittäjyyttä MOTIVE- hankkeen avulla. Hanke on mahdollistanut hetkeen tarttumisen ja opiskelijoiden työn tekemisen sekä tulon saamisen, he voivat hankkeen avulla kokeilla yrittäjyyttä neljän kuukauden (4 kk) ajan menettämättä ansioturvaansa. Opiskelijat ovat löytäneet oman mielenkiinnon kohteensa ja voivat toteuttaa itseään. Opinnot edistyvät ohella.

Hanke on edennyt ja tuonut eri alojen opiskelijoita yhteen, luonut uusia oppimisympäristöjä sekä lisännyt työllisyyttä ja yrittäjyyttä. Hanke toimii LbD-mallina (Learning by Developing) eli kokemusperäisen oppimismallin työstäjänä sekä yrittäjyysmissiona. Hankkeen ideologia on olla vastaiskuna koulumaisuudelle ja kehittyä yhteiskunnallisesti murtaen raja-aitoja. Hankkeen vaikeudet tulivat esiin työttömyysturva- ja työehtosäännöksiä byrokraatioineen ja tukiviidakkoineen. Myöskin hankkeen kolmen ison toimijan intressien eriyvyys on vaikeuttanut

hankkeen etenemistä ajan puutteen ja vajavaisen informaation lisäksi. Rakenteiden jäykkyys ja hankkeen opettajakeskeisyys ovat myös toimineet hidasteena hankkeelle.

Nuoria on ollut vaikea saada sitoutumaan/motivoitumaan hankkeeseen yrittäjyysasenteen puutteiden lisäksi opiskelun ja työn yhteensovittamisvaikeuksien vuoksi. Myös nuorten syrjäytyminen on noussut esiin. Sinnikkyys, vapaaehtoisuus ja itseohjautuvuus ovat vieneet hanketta eteenpäin innostaen nuoria osallistumaan. Hanke on luonut heille väylän toteuttaa omia unelmiaan olemalla samanaikaisesti itseohjautuvia ja murtaa raja-aitoja.

8.3 MOTIVEn sankaritarina

Sankaritarina-arviointikyselyn tuottamat vastaukset koostettiin yhteen. MOTIVE- hankelaisten itse itselleen käsikirjoittama Sankaritarina syntyi vastausten tuotoksena, joka esitellään seuraavaksi.

Olipa kerran yhteiskunta, jossa yhteiskunnallinen ilmiö uhkasi nuorten menestymistä ammatillisissa opinnoissa ja heidän valmistumisen jälkeistä työllistymistään. Ilmiö tunnettiin myös nimellä nuorten syrjäytyminen.

Eräänä päivänä Viisaat kokoontuivat ja yhdistivät voimansa. Tapahtui ihme, joka mahdollistaisi MOTIVEn syntymän. Ihmettä kutsuttiin myös nimellä yhteisen innostuksen luoma osuustoiminnallinen yrittäjyys. Ihme mahdollisti MOTIVEn syntymän.

Vastasyntynyttä MOTIVEa kuvailtiin sanalla motivaattori. MOTIVE lähti matkaan suorittamaan Viisaiden antamaa tehtävää, joka onnistuessaan tulisi muuttamaan kaiken. Tehtävää kutsuttiin nimellä yrittäjyysmissio. Yhteiskunnallinen Ilmiö teki kaikkensa estääkseen MOTIVEn onnistumisen ja asetti MOTIVEn polulle esteen, jota nimitettiin sanalla byrokratia. MOTIVE ylitti esteen, koska hänellä oli apunaan resurssi nimeltä innovatiivisuus.

Esteen ylittämisestä rohkaistunut MOTIVE jatkoi seikkailuaan, Viisaiden antama tehtävä kirkkaana mielessään. Yhteiskunnallinen Ilmiö säikähti MOTIVEn periksi antamattomuutta ja asettui MOTIVEn polulle. MOTIVEn ja Ilmiön kohtaaminen muodostui MOTIVEn seikkailun synkimmäksi hetkeksi. MOTIVE kuvasi tuota hetkeä sanalla epäluulo. Synkimpänä hetkenään MOTIVE koki neuvottomuutta ja oli antaa periksi. Kohtalokkaat äänet houkuttivat paikalle Mentorin. Mentor asettui MOTIVEn puolelle, Ilmiötä vastaan. Mentor tunnettiin yhteiskunnassa nimellä tahtotila. Mentor antoi MOTIVELLE ratkaisevan neuvon. Ilmiö väistyi ja perääntyi neuvokasta MOTIVEa. Mentorin MOTIVELLE antama ratkaiseva neuvo tunnettiin nimellä realismi.

Ilmiön päihittänyt MOTIVE lähti paluumatkalle. Paluumatkalla MOTIVE kohtasi viimeisen houkutuksen, joka uhkasi MOTIVEn tehtävän onnistumista. Viimeinen houkutus tunnettiin nimellä kiire. Seikkailun kasvattama MOTIVE kykeni sivuuttamaan houkutuksen. MOTIVEN

kasvua saattoi nimittää sanalla raja-aitojen murtaminen. Viisaiden luokse palannut MOTIVE huomasi Yhteiskunnan voivan paremmin, nyt kun Ilmiö oli päihitetty. Nuoret menestyivät nyt opinnoissaan entistä paremmin ja työllistyivät koulutuksen jälkeen entistä nopeammin. Ilmiön päihittänyt MOTIVE tunnettiin Yhteiskunnassa sankarina. MOTIVEn sankaritarina muutti Yhteiskuntaa. Muutosta kuvailtiin sanalla itseohjautuvuus.

MOTIVEn huoneentaulu

Onnellisuus, sitoutuneisuus, tunnollisuus ja luottamus ovat sanoja, joita on laitettu tauluihin työpaikan käytävien seinille ja kahvihuoneisiin, jolloin kyseessä on huoneentaulu.

Huoneentauluista on perustettu hanke, Työelämä 2020, joka haastaa suomalaiset työpaikat tekemään huoneentauluja muistuttamaan työyhteisöjä tärkeistä asioista. Hankkeen painopisteet ovat osaava työvoima, luottamus ja yhteistyö, työhyvinvointi ja terveys sekä innovointi ja tuottavuus, joiden kehittämiseen hanke tarjoaa työpaikoille apua ja välineitä.

Huoneentaulujen tekemistä on pilotoitu eli tutkittu ja testattu käytännössä

Työterveyslaitoksen työpaikkojen työhyvinvointiverkoston tapaamisissa. Sosiaali- ja terveysministeri Paula Risikko pitää työelämän kehittämisessä tärkeänä ihmisen ja hänen osaamisensa arvostamista. Työurien pidentäminen on hallitusohjelman keskeisiä tavoitteita. Pidentäminen onnistuu vain työelämän laatua kehittämällä ja johtamista parantamalla sekä eri verkostojen hyödyntämisellä. Lisätietoja työpaikkojen huoneentauluista löytyy Työelämä 2020 -hankkeen verkkosivuilta. (www.tyoelama2020.fi.)

MOTIVE-hankkeen huoneentaulu

MOTTO: Raja-aidat alas - usko unelmiisi!

1. Pidä yllä yhteisen innostuksen luomaa osuustoiminnallista yrittäjyyttä.
2. Ole motivoiva.
3. Ole innovatiivinen.
4. Ole realisti. Muista keskinäisen luottamuksen ylläpitäminen toiminnassasi.
5. Tahtotila päihittää epäluulon.
6. Hyvällä yhteistyökyyvällä saavuttaa paljon.
7. Unohda kiire toiminnassasi.
8. Usko unelmiisi.
9. Murra raja-aitoja.

10. Ole itseohjautuva.

”Carpe Diem! - työttömyydestä tuloksiin!”

9 Pohdinta

Sankaritarina-kyselymallin testaaminen käytännössä oli ainutlaatuinen kokemus toteuttaa omaa innovaatiota käytännössä. Prosessin aikana olen oppinut toimijuudesta, hanketyöskentely on itselleni aiemmalta täysin vieras kenttä.

Tämä Ernest Hemingwayn teoksessa Vanhus ja meri oleva sitaatti kuvaa opinnäytetyötäni prosessina: “Now is no time to think of what you do not have. Think of what you can do with that there is.”

Teetin MOTIVE- hankkeen väliarvioinnin ohjausryhmän ja hankkeen ydintekijöiden näkökulmasta Sankaritarina-kyselymallia testaamalla toukokuussa ja elo-syyskuussa 2017 ja tein kyselyn vastausten koonnin sekä temaattisen lajittelun ja kokosin johtopäätökset tulosten perusteella. Selvitin kyselymallin testaamiskeinolla MOTIVE- hankkeen väliarvioinnin toteuttaen, mikä on se yhteiskunnallinen puutos/ongelma, johon MOTIVE- hanke yrittää vastata, mikä mahdollisti hankkeen alkuun saamisen ja, mikä oli hankkeen tärkein ominaisuus alussa. Lisäksi kysely vastaa em. näkökulmasta kysymykseen, mikä on MOTIVE- hankkeen tehtävä. Sankaritarina-kyselymallilla oli tarkoitus saada nimetyksi hankkeen ensimmäinen onnistumisen este ja keino, jolla em. este ylitettiin. Myöskin hankkeen aallonpohja eli epätoivoisin/synkin hetki tuli ilmi sanallisen kuvailun keinoin ja se auttanut keino/taho/menetelmä, jolla em. aallonpohjasta päästiin ylös ja hanke jatkui. Erikseen nimeytyi mikä oli se ratkaiseva neuvo, jolla aallonpohjasta noustiin. Lisäksi kyselyssä nimeytyi mikä oli vielä eteen tullut este hankkeen jatkumisen tielle ja, mikä kaikki aiemmat käännteet huomioiden, auttoi hankkeen etenemisessä/tuotti hankkeelle kasvua. Lopuksi kuvautui sanallisesti nimeten, mikä oli se muutos, jonka MOTIVE on saanut aikaan.

Hahmottaessaan elämäntapaansa ihminen toimii tarinankertojana, joka on ”luonnollinen” tapa kuvata elämää, Kun tämä ykseys rikotaan perinteisillä kyselylomakkeilla, hän menettää rakenteen ja hahmotustavan. Narratiivisuudessa kysymys on kirjoitetuista tai kerrotuista tarinoista, jonka keinoin edellä mainitun rikotun yhteyden palauttaminen on suurin yksittäinen ansio menetelmässä verrattuna perinteisiin kyselyihin. (Pöysä 2012, 169.)

10 Johtopäätökset

Haastatteluissa tuli ilmi selkeästi, että hankkeen tavoitteiden kaltaista vastaiskua koulumaisuudelle tarvitaan opintojen suorittamiseen, jotta saadaan lisättyä nuorten valmistumisen jälkeistä työllistymistä, ehkäistyä nuorten syrjäytymistä ja vähennettyä nuorten heikkoa menestymistä ammatillisissa opinnoissa. Keskiössä muutokseen uudenaikaisissa

opintopoluissa nousi raja-aitojen murtaminen, opiskelun ja työn yhteensovittaminen sekä yhteiskunnallinen kehittyminen, nuorten yrittäjyysasenteen puute oli esiin noussut heikentävä tekijä uudenmalliselle oppimismetodille. Yhtenevästi esiin noussut metodi, jolla hanke saatiin toteutumaan, oli kolmen suurimman hankkeen toimijatahon yhteistyön tulos siivitettyinä yhteisellä innostuksella. Hankkeen alussa MOTIVE oli monialainen, motivoiva tiimiyrittäjyysverkosto, jolta toivottiin ihmeperantajankin voimia. Lisäksi MOTIVE oli opiskelijoiden työn tekemisen mahdollistaja ja tulon lähde. MOTIVE kuvautui yrittäjyysmissiona ja yhteistyöverkostona sekä kokemusperäisen (LbD) oppimismallin työstäjänä.

MOTIVEN onnistumisen esteinä nousi esiin intressien eriävyys, opettajakeskeisyys, informaation vajavaisuus, työttömyysturva- ja työehtosäännökset tukiviidakoineen, rakenteiden jäykkyys sekä byrokratia. Esteet ylitettiin esiin noussein keinoin, joiksi kuvautui yhteispalaverit, osapuolten saumaton yhteistyö, motivaatio, raha, verkostoituminen ja innovatiivisuus. Hankkeen synkin hetki koettiin eri tavoin, joka toi eroavaisuutta tuloksiin. Hetki kuvautui byrokratiana, vaikeutena saada nuoret/opiskelijat motivoitumaan hankkeeseen, epäluulona, ryhmadynamiikan (eri sosiaaliluokat) vaikeutena sekä yhä aktiivisena tilana, joka nimeytyi ansioturvan menetyksen yhä aktiivisena olevana riskinä. Hankkeen eteenpäin vievänä apuna kuvautui toimijoiden tahtotila, työttömyysturvallain muutos sekä tasa-arvoinen yhteistyö. Ratkaisevaksi neuvoksi kuvautui haasteista ääneen puhuminen, toimintamalli, tietoisuus siitä, että neljä kuukautta (4 kk) saa yrittää menettämättä ansioturvaa ja realismi. Ihmisten keskinäinen epäluulo/-luottamus, ahneus, kiire ja opiskelijoiden oman kokemuksen puute osuuskuntatoiminnasta, organisaatioiden hajanaisuus sekä konkreettisten aikaansaannosten vajavaisuus ja hankkeelle varatun ajan riittämättömyys kuvautuivat viimeisimpinä haasteina hankkeelle.

MOTIVEN eteenpäin vievä keino kuvautui toimijoiden kasvaneena yhteistyönä ja raja-aitojen murtamisena, itseohjautuvuutena, sinnikkyutenä ja opiskelijoiden työn tekemisen mahdollistajana. MOTIVE-hankkeen aikaansaama muutos kuvautui raja-aitojen alenemisena ja murtamisena, ”me pystytään”-tilana, kanavana tai mahdollisuutena toteuttaa omia unelmia ja itseohjautuvuutena sekä hetkeen tarttumisen mahdollistajana.

Kannustava iskulause hankkeelle nyt sekä jatkossa voisi olla tuloksiin pohjautuen: - ”Yes, we can!”, ”Carpe Diem! - työttömyydestä tuloksiin” ja/tai ”Raja-aidat alas- usko unelmiisi!”

Sankaritarina-menetelmännovaatio todennettiin toimivaksi hankearviointiin, vaikkakin rakenne on täysin poikkeava tavanomaiseen kyselytutkimukseen verraten. Sankaritarina-menetelmännovaatio on modifioitavissa myös muihin hankkeisiin soveltuvaksi kyselypohjaksi, kun pitää kronologian ennallaan, mutta muuttaa tarinan aktantteja.

Lähteet

Painetut

Aaltola, J. & Valli, R. 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II: näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Juva. PS-kustannus.

Hirsjärvi, S., Remes P. & Sajavaara P. 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna. Tammi.

Huhta, H. 2015. ”Pitää pään kasassa työttömyysaikana”. Liikunta työttömien nuorten arjessa. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 167. Helsinki. Unigrafia.

Kananen, J. 2014. Toimintatutkimus kehittämistutkimuksen muotona: miten kirjoitan toimintatutkimuksen opinnäytetyönä? Juvenes Print. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja.

MOTIVE- hankkeen arviointisuunnitelma. Kurssimateriaali / B0236 Asiantuntijatyön, yrittäjyyden ja organisaation kehittäminen. Tekijät Heikkinen, S., Leppälähti, T. & Pirinen, S. Laurea ammattikorkeakoulu.

Näkki, P. & Terttu, S. 2015. Asiakastyön menetelmiä sosiaalialalla. Keuruu. Edita.

Perttula, J. & Latomaa, T. 2005. Kokemuksen tutkimus: merkitys - tulkinta - ymmärtäminen. Tartu. Dialogia.

Pöytä, Jyrki. 2012. Työelämän alkeismuodot: narratiivinen etnografia. Kultaneito XI.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa. Tammi.

Virkkala, S. 2016. Kokemuksiani narratiivisesta tutkimuksesta. Teoksessa: Johnson, E. & Kivioja, L. (toim.) 2016. Avauksia tutkimusmatkalle - kokemuksia narratiivisesta ja kehittävästä tutkimusotteesta. Tutkimuksia, 3. Centria-ammattikorkeakoulu.

Virtanen, P. 2007. Arviointi. Arviointitiedon luonne, tuottaminen ja hyödyntäminen. Helsinki. Edita.

Sähköiset

Anttila, P. Nuorten syrjäytyminen: Kela aloittaa ilmaisen hoidon opiskelijoille. Suomen Kuvalehti 15.5.2017. Viitattu 11.11.2017. <https://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/nuorten-syrjaytyminen-kela-aloittaa-uuden-ilmaisen-hoidon-opiskelijoille/>

Hemingway, Ernest: The Old Man and the Sea. Viitattu 28.10.2017.

<https://goodreads.com/quotes/136725-now-is-no-time-to-think-of-what-you-do>

Hyvinkään-Riihimäen Seudun Ammattikoulutussäätiö. Viitattu 10.11.2017.

www.hraks.fi

Inno-Vointi-sivusto. Viitattu 8.10.2017.

<http://www.inno-vointi.fi/fi/innovoinnin-periaatteet/innovaatio-ja-innovointi-myois-julkisella-sektorilla>

Kansaneläkelaitos. Viitattu 11.11.2017.

www.kela.fi

Kehittämisen prosessi näkyväksi. Näkökulmia ja ohjeita itsearviointiin. Sosiaalitaidon työpapereita 9/2008. Viitattu 4.4.2017.

http://sosiaalitaito.fi/ep/tiedostot/Kehittamisprosessi_nakyvaksi_Nakokulmia_ja_ohjeita_its_earviointiin.pdf

Marjala, Pauliina: puheenvuoro Muuttuva työ ja hyvinvointi-seminaarissa, Oulu 2008. Viitattu 4.4.2017.

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10250/7910/Narratiivinen_lahestyminen_tyohyvinvointiin_Pauliina_Marjala_121108.pdf?sequence=1

MOTIVE-hankkeen kotisivut. Viitattu 4.4.2017.

www.motive.fi

Sankaritarina-mallin esittely. Viitattu 4.4.2017.

http://www.thewritersjourney.com/hero's_journey.htm

Sosiaalialan osaamiskeskus Sosiaalitaito. Viitattu 10.11.2017.

www.sosiaalitaito.fi

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Viitattu 4.4.2017.

http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

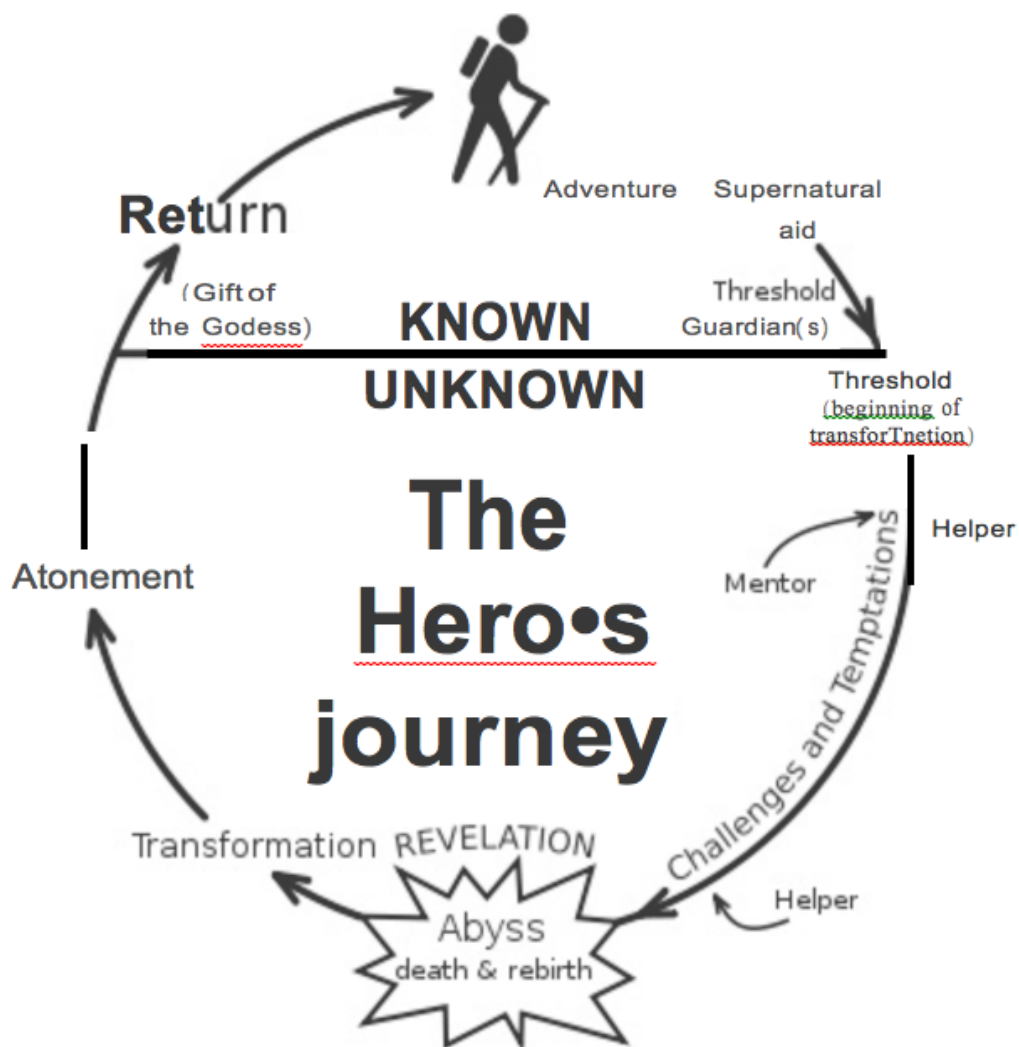
Työelämä2020 hankkeen kotisivut. Viitattu 4.4.2017.

www.tyoelama2020.fi/tyopaikoille/tyopaikan_huoneentaulu

Liitteet

Liite 1: Sankaritarinan tarinakaava	31
Liite 2: Arviointikyselylomakkeen ohjeistus	32
Liite 3: Arviointikyselylomake.....	33

Liite 1: Sankaritarinan tarinakaava

Liite 2: Arviointikyselylomakkeen ohjeistus

Tervetuloa Motive-hankkeen tarinamuotoiseen palautekyselyyn. Kyselyn tarkoitus on auttaa motivelaisia tunnistamaan hankkeen käännekohtia. Kysely pohjautuu niin kutsuttuun Hero's Journey -tarinakaavaan. http://www.thewritersjourney.com/hero's_journey.htm.

Kyselyn ideassa voi tunnistaa myös tulevaisuusmuistelun elementtejä. Kyselyn tuottamista vastauksista voidaan koostaa motivelaisten itse itselleen käsikirjoittama sankaritarina. Sankaritarinasta voidaan jatkojalostaa esimerkiksi juliste tai työhyvinvointia lisäävä huoneentaulu. <https://www.staffpoint.fi/mika-ihmeen-huoneentaulu/>.

Lisäksi, "Kertomus on ilmeisesti tärkein kielen keino välittää tunnetta ja kokemusta." https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10250/7910/Narratiivinen_lahestyminen_tyohyvinvointiin_Pauliina_Marjala_121108.pdf?sequence=1

Narratiivisuus auttaa hahmottamaan omia voimavarojaan ja ymmärtämään kokemuksiaan. Lisäksi tarinan luominen lisää kykyä reflektoida ja muuttaa toimintatapojaan. (Näkki & Sayed, Asiakastyön menetelmiä sosiaalialalla.)

Asiat, jotka tarinamuotoiseen kyselyyn vastaajan tulee nimetä:

- Yhteiskunnallinen Ilmiö, jonka Motive päihittää
- Ihme, joka mahdollistaa Motiven synnyn
- Vastasyntyneen Motiven tärkein ominaisuus
- Motiven tehtävä
- Motiven ensimmäinen este
- Resurssi, jonka avulla Motive ylittää ensimmäisen esteen
- Motiven synkin hetki
- Motivea synkimmällä hetkellä auttava Mentor
- Mentoren Motivelle antama ratkaiseva neuvo
- Motiven viimeinen houkutus
- Seikkailun Motivelle tuottama kasvu.
- Motiven sankaritarinan aikaansaama muutos.

Liite 3: Arviointikyselylomake

”Sankaritarina - matkalla”
narratiivinen menetelmännovaatio hankearviointiin

Arviointikysely, pvm: _____

Kyselyyn vastaaja: _____

Olipa kerran yhteiskunta, jossa yhteiskunnallinen ilmiö uhkasi nuorten menestymistä ammatillisissa opinnoissa ja heidän valmistumisen jälkeistä työllistymistään. Ilmiö tunnettiin myös nimellä _____

Eräänä päivänä Viisaat kokoontuivat ja yhdistivät voimansa. Tapahtui ihme, joka mahdollistaisi Motiven syntymän. Ihmettä kutsuttiin nimellä _____

Ihme mahdollisti Motiven syntymän. Vastasyntyntä Motivea kuvailtiin sanalla _____

Motive lähti matkaan suorittamaan Viisaiden antamaa tehtävää, joka onnistuessaan tulisi muuttamaan kaiken. Tehtävää kutsuttiin nimellä _____

Yhteiskunnallinen Ilmiö teki kaikkensa estääkseen Motiven onnistumisen ja asetti Motiven polulle esteen, jota nimitettiin sanalla _____

Motive ylitti esteen, koska hänellä oli apunaan resurssi nimeltä _____

Esteen ylittämisestä rohkaistunut Motive jatkoi seikkailuaan, Viisaiden antama tehtävä kirkkaana mielessään. Yhteiskunnallinen Ilmiö säikähti Motiven periksiantamattomuutta ja asettui Motiven polulle. Motiven ja Ilmiön kohtaaminen muodostui Motiven seikkailun synkimmäksi hetkeksi. Motive kuvasi tuota hetkeä sanalla _____

Synkimpänä hetkenään Motive koki neuvottomuutta ja oli antaa periksi. Kohtalokkaat äänet houkuttivat paikalle Mentorin. Mentor asettui Motiven puolelle, Ilmiötä vastaan. Mentor tunnettiin yhteiskunnassa nimellä _____

Mentor antoi Motivelle ratkaisevan neuvon. Ilmiö väistyi ja perääntyi neuvokasta Motivea. Mentorin Motivelle antama ratkaiseva neuvo tunnettiin nimellä _____

Ilmiön päihittänyt Motive lähti paluumatkalle. Paluumatkalla Motive kohtasi viimeisen houkutus, joka uhkasi Motiven tehtävän onnistumista. Viimeinen houkutus tunnettiin nimellä _____

Seikkailun kasvattama Motive kykeni sivuuttamaan houkutus. Motiven kasvua saattoi nimittää sanalla _____

Viisaiden luokse palannut Motive huomasi Yhteiskunnan voivan paremmin, nyt kun Ilmiö oli päihitetty. Nuoret menestyivät nyt opinnoissaan entistä paremmin ja työllistyivät koulutuksen jälkeen entistä nopeammin. Ilmiön päihittänyt Motive tunnettiin Yhteiskunnassa sankarina. Motiven sankaritarina muutti Yhteiskuntaa. Muutosta kuvailtiin sanalla _____

Tähän päättyi Motiven Sankaritarina.

Tarinamuotoisen itserviointikyselyn Motivelle kehittivät Laurean sosionomiopiskelijat Kaius Karlsson, Liisa Huhtala ja Maria Laine Hyvinkään kampukselta, opiskelijaryhmästä SSB216KA.